

Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme

for Gjøvik-regionen

Gjøvik, Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten

2024-2027

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
2. Definisjoner og sentrale begreper	3
Radikalisering	3
Hatkriminalitet	3
Voldelig ekstremisme	3
Ekstremisme på nett	3
Ekkokammer.....	3
Utenforskap.....	3
Av radikalisering	3
3. Forebygging, avvergingsplikt, meldeplikt og taushetsplikt	4
4. Handlingsrekke	5
4.1. Mulige bekymringstegn	5
4.2. Mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer	6
4.3. Hva gjør jeg ved bekymring?	8
4.4. Mulige tiltak.....	9
Samarbeid mellom tjenester og sektorer.....	9
Individuell handlingsplan.....	9
Dialog som metode.....	9
Bekymringssamtalen	10
Avklaringsamtale	10
Megling og forsoning.....	10
Foreldreveiledning og nettverk	10
5. Aktuelle telefonnummer	11
6. Nyttige lenker	12

1. Innledning

Regjeringen la i juni 2020 frem en revidert «*Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*». Det er behov for et bredt samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt. De fem kommunene i Gjøvik-regionen har tidligere samarbeidet om å utarbeide en regional handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Denne planen er en revidering av handlingsplanen som ble vedtatt i 2021. Handlingsplanen er utarbeidet av SLT-koordinatorene i Gjøvik, Nordre Land, Søndre Land, Vestre Toten og Østre Toten.

Kommunene ser et behov for å jobbe målrettet for å forhindre at barn, unge og voksne står i fare for å bli radikaliseret, bli utøvere av – eller rammet av – hatkriminalitet og voldelig ekstremisme. Handlingsplanen gir informasjon om hvordan man kan møte, forebygge og følge opp radikaliserings og voldelig ekstremisme. Målet er å fange opp personer i risikozonen så tidlig som mulig og møte de med tiltak som virker.

Tidlig innsats krever kunnskap om risikofaktorer og tegn til radikaliserings. I handlingsplanen finner man definisjoner av sentrale begreper, tips om bekymringstegn og risikofaktorer, informasjon om forebygging og kontaktinformasjon. Målgruppa for planen er primært ansatte i skole, barnehage, helsevesen, politi, kultur og fritid med flere. Men den kan også være aktuell for andre som er bekymret over økende grad av radikaliserings hos barn/ungdom eller voksne, som for eksempel foresatte, naboer, kollegaer eller frivillige.

2. Definisjoner og sentrale begreper

Radikalisering

En prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål. En radikaliseringsprosess som leder fram til voldelig ekstremisme kan være svært kompleks, og kjennetegnes av flere faktorer som for eksempel en kognitiv utvikling mot en stadig mer ensidig virkelighetsoppfatning. Denne virkelighetsoppfatningen oppleves etter hvert så akutt og alvorlig at voldshandlinger både er nødvendige og rettferdige.

Hatkriminalitet

Straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger til en person eller en gruppes etnisitet, religion, politiske tilhørighet, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne.

Voldelig ekstremisme

Aktiviteten til personer og grupperinger som er villige til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål.

Ekstremisme på nett

Radikalisering og voldelig ekstremisme på internett. Nettekstremisme består i å fremme ekstreme ideologier og ytringer på internett som kan rammes av straffeloven.

Ekkokammer

Det at informasjon og meninger blir gjentatt og forsterket innen en gruppe eller et medium, uten diskusjon med de som har andre synspunkt.

Utenforskap

Utenforskap eller sosial eksklusjon kan her forstås som individuelle og strukturelle mekanismer eller barrierer for deltagelse på ulike arenaer. Forskjeller i helse, utfordringer med rus, psykiske lidelser, lav deltagelse i fritidsaktiviteter, prestasjonspress, forskjeller i økonomi og ulike muligheter for å følge utdanningsløp og skaffe seg jobb, er eksempler som kan føre til utenforskap.

Av radikalisering

En prosess som under gitte forutsetninger kan føre til at en person i mindre grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske og religiøse mål.

3. Forebygging, avvergingsplikt, meldeplikt og taushetsplikt

Kjernen i forebygging av radikalisering og utvikling av voldelig ekstremisme er den samme som for forebygging av blant annet skolefravær, rusproblematikk og mange former for kriminalitet. Det handler om at vi på alle områder i samfunnet må jobbe for å motvirke ekskludering i hverdagslivet til alle barn og unge. Forebygging krever helhetlig tenking og innsats på tvers av samfunnssektorer. Det er summen av de forebyggende tiltakene som gir resultat.

I saker som omhandler ekstremisme gjelder de samme lovverk som i alle andre saker hvor flere samarbeidspartnere er involvert. Hver enkelt medarbeider har ansvar for å sette seg inn i gjeldende regelverk om samarbeid innenfor sin stilling. Hver enkelt må følge sin virksomhets lovverk om taushetsplikt. Alle plikter å sette seg inn i dette. Opplysningsplikt til barnevernet gjelder som vanlig. Opplysningsplikten er et selvstendig og personlig ansvar.

Husk at du som offentlig ansatt har plikt til å hindre alvorlig lovbrudd (som for eksempel terror, drap, ran, vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep). Denne plikten går foran lovgivningen om taushetsplikt og viser til avvergelsesplikten (Straffeloven § 196): *«Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater å anmelde til politiet eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått».*

Som privatperson er du ikke bundet av samme regelverk når det gjelder taushetsplikt. Avvergingsplikten er likevel den samme for offentlig ansatte og privatpersoner, fordi alle har et ansvar for å bidra til at kriminelle handlinger blir stoppet. Lovbrudd som blir omfattet av avvergingsplikten er kjennetegnet ved at de er en fare for liv og helse. Er du usikker på noe av dette kan du drøfte med politi eller barnevern, men det er fortsatt du som sitter med den endelige vurderingen.

4. Handlingsrekke

Nedenfor presenteres noen alternativer for hva du kan se etter og gjøre dersom du er bekymret for at en person er i en radikaliseringsprosess.

4.1. Mulige bekymringstegn

Bekymringstegn
Uttalelser/ytringer <ul style="list-style-type: none">● Intoleranse for andres synspunkter● Fiendebilder – vi og dem● Konspirasjonsteorier● Hatretorikk● Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati● Legitimerer vold● Trusler om vold for å nå politiske mål, ideologiske eller religiøse mål.
Interesser/ utseende/ symbolbruk <ul style="list-style-type: none">● Appellerer til og søker etter ekstremistisk materiale på nett● Endrer utseende, klesdrakt m.m.● Benytter symboler knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner● Slutter på skolen, med fritidsaktiviteter
Aktiviteter <ul style="list-style-type: none">● Opptatt av ekstremisme på internett og sosiale medier● Deltar på demonstrasjoner og voldelige sammenstøt med andre grupper● Bruker trusler og vold som følge av ekstremisme● Hatkriminalitet● Reisevirksomhet som kan føre til økt radikaliserings og kontakt med ekstremister

Venner og sosiale nettverk

- Endrer nettverk og omgangskrets
- Omgås med personer og grupper som er kjent for ekstremisme
- Omgås i grupper der det utøves trusler vold og/eller annen kriminell virksomhet
- Medlem i ekstremistiske grupper, nettverk og organisasjoner.

4.2. Mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer

	RISIKOFAKTORER	BESKYTTENDE
PERSONLIGE FAKTORER	<ul style="list-style-type: none">• Marginalisert/diskriminert• Mangler tilhørighet/søkertilhørighet• Skolerelaterte problemer• Psykiske problemer• Mangler kunnskap• Traumatiske opplevelser• Søkende etter svar• Individuell sårbarhet• Betrakter seg selv som offer• Mangler selvkontroll/impulsiv	<ul style="list-style-type: none">• Reflektert ungdom.• Skoleflink• Hobbyer eller aktiv i idrett• Mestringsfølelse• Robust• Opplevelse av mening• Selvtillit• Livskvalitet• God helse• Bli sett og hørt• Språkforståelse
FAMILIEMESSIGE FAKTORER	<ul style="list-style-type: none">• Dårlig samspill i familien• Foreldre som sliter i foreldrerollen• Sosiale problemer i familien• Psykiske problemer i familien• Rusmisbruk• Fattigdom eller arbeidsledighet• Vold eller annenomsorgssvikt• Påvirkning av flerkulturelt familieliv og nettverk• Ekstreme sympatier hos venner, familie	<ul style="list-style-type: none">• Ressurssterk familie• Høy sosioøkonomisk status• Støttende foreldre• God kommunikasjon og samspill• Godt integrerte

SOSIALE FAKTORER	<ul style="list-style-type: none"> • Lav sosial status • Mangler tilhørighet/søker tilhørighet • Marginalisert ungdom • Opplevd diskriminering • Negativ påvirkning av venner • Liten/ingen deltakelse i sosiale felleskap • Arbeidsledighet • Livsstil som omfatter kriminalitet • Utrygge sosiale arenaer 	<ul style="list-style-type: none"> • Positiv påvirkning av venner • Er i arbeid. • Går på skolen • Deltakelse i storsamfunnet • Deltakelse i organiserte eller/ og uorganiserte aktiviteter. • Trygge sosiale arenaer
MOTIVASJONS - FAKTORER	<ul style="list-style-type: none"> • Mangel på felleskap • Mangel på anerkjennelse • Spenning • Beskyttelse • Ekstremistiske forbilder • Føler at ens religion, kultur, land, nasjon m.m. er under angrep 	<ul style="list-style-type: none"> • Felleskap • Anerkjennelse
IDEOLOGISKE OG KULTURELLE FAKTORER	<ul style="list-style-type: none"> • Politisk debatt – kulturell identitet • Misnøye med sosial og økonomisk urettferdighet • Legitimering og rettferdiggjøring av vold for å nå mål • Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati. • Konspirasjonsteorier 	<ul style="list-style-type: none"> • Forståelse for demokrati, valgfrihet, toleranse og respekt for mangfold. • Kritisk til kilder og informasjon

4.3. Hva gjør jeg ved bekymring?

Trinn	Handling	Ansvarlig
1	<p>Ta ansvar for din bekymring.</p> <p>Vurder hva du er urolig for og tenk gjennom hva du trenger for å redusere din egen uro. Søk etter kunnskap om temaet og drøft med leder, evt. rådfør deg med andre instanser. (f.eks. miljøarbeider, politikontakt, radikaliseringskontakt, SLT koordinator)</p>	Ansatte
2	<p>Gå i dialog med den det gjelder, evt. foresatte</p> <p>Ansatte som er bekymret for og / eller blir oppsøkt av ungdom «kartlegger» mulige bekymringstegn gjennom samtale . Drøft eventuelle bekymringer med leder.</p>	Ansatte
3	<p>Drøft bekymringen</p> <p>Drøft bekymringen med ledelsen og eventuelt med de faglige ressursene på arbeidsstedet. Saken kan også drøftes anonymt med lokalt politi eller kommunens radikaliseringskontakt.</p> <p>Det avtales hvem på arbeidsstedet som har hovedansvaret for å følge opp bekymringen videre. Dokumenter hva som skjer fra bekymring oppstår til den er avsluttet.</p>	Ledelsen Ansatte
4	<p>Meld bekymringen</p> <p>Det sendes eventuelt bekymringsmelding til barnevern og/eller politi. Vurdere egen meldeplikt til barnevern, og avvergingsplikt til politiet (kap3) Er du usikker så ta kontakt for drøfting (kap 5)</p>	Ansatte Ledelsen Barnevern Politi
5	<p>Bekymringssamtale/avklaringsamtale/barnevernsmelding</p> <p>Ved bekymring kan barnevern og politiet følge opp med samtale og kartlegging.</p> <p>Svært alvorlige bekymringer meldes videre til PST av lokalt politi.</p>	Politi Barnevern Foresatte PST
6	<p>Tverretatlig samarbeid</p>	Aktørene på tvers av sektorene

	Avklar hvem som følger opp/koordinerer arbeidet. Dette avklares mellom den som melder bekymringen og den som mottar bekymringen. Lag en plan for å jobbe tverrfaglig og tverretatlig.	
7	Oppfølging Oppfølging av tiltakene i planen. <i>(Se Mulige tiltak s. 8)</i>	Aktører på tvers av sektorer Foresatte
8	Meld bekymringen til PST Ved fortsatt alvorlig bekymring meldes saken til PST av det lokale politiet hvis ikke dette er gjort tidligere.	Politi PST

4.4. Mulige tiltak

Det kan benyttes en rekke metoder, tiltak og tjenester innenfor ulike sektorer. Det er summen av den forebyggende innsatsen mot kriminalitet, hatkriminalitet og voldelig ekstremisme som gir resultater.

Samarbeid mellom tjenester og sektorer

Felles trygghet – felles ansvar. Handlingsplan for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme (2010) foreskriver en bred forebygging som omfatter en rekke kommunale og statlige sektorer, samt privat og frivillig sektor. Kommunene i Gjøvik-regionen har implementert BTI-handlingsveilederen. BTI er en samhandlingsmodell hvor hensikten er å kvalitetssikre helhetlig og koordinert innsats uten at det blir brudd i oppfølgingen. BTI bidrar til tidlig innsats, samordning og medvirkning.

Individuell handlingsplan

Tiltak og tjenester kan med fordel samles i en individuell handlingsplan.

Dialog som metode

Dialog er en sentral metode for å forebygge voldelig ekstremisme. Dialog som metode er godt kjent fra kriminalitetsforebyggende arbeid blant barn og unge både i kommunene og politi. Dialog gir gode relasjoner, forståelse og respekt, som igjen sikrer god forebygging, endring og trygghet – uten ekstremisme.

Bekymringssamtalen

I politiets møte med barn og unge under 18 år og deres foresatte har bekymringssamtalen blitt et godt verktøy for dialog. En god dialog er avgjørende for å løse konflikter og skape forståelse og tillitt.

Bekymringssamtalen blir også, i en tilpasset utgave, benyttet i arbeidet for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Samtalene gjennomføres enten av politiet alene eller i samarbeid med radikaliseringskontakt eller andre relevante instanser, hvis hensiktsmessig. Et viktig mål med bekymringssamtalen er å sikre god oppfølging av den unges utvikling og livssituasjon.

Avklaringsamtale

For de over 18 år vil politiet eventuelt gjennomføre avklaringsamtale. Hensikten her vil være å kartlegge situasjonen og treffe tiltak alene eller sammen med andre for å redusere risiko.

Megling og forsoning

Konflikter knyttet til hatkriminalitet og voldelig ekstremisme kan følges opp med megling og forsoning mellom partene gjennom konfliktråd m. m.

Ressursgruppe radikaliserings og voldelig ekstremisme (RROVE)

Faggruppe i Innlandet politidistrikt som i 2015 ble opprettet av Hamar kommune, politiet og PST for å støtte radikaliseringskontakten i kommunene i sitt arbeid. Gruppen kan bistå med faglig kompetanse og utvikling eller håndtering av enkeltsaker i samarbeid med radikaliseringskontakten i kommunen og politikontakten

Foreldreveiledning og nettverk

Foreldreveiledning og foreldrenettverk kan etter behov etableres lokalt, regionalt eller sentralt.

5. Aktuelle telefonnummer

Sannsynligheten for å bli rammet av terrorisme i Norge er liten. Skulle en terrorhandling likevel skje, eller du har opplysninger som kan bidra til å forhindre terror, bør du melde fra til politiet ved å ringe telefon 02800 eller ringe PST på telefonnummer 23305000. Ved akutte tilfeller ring politiets nødtelefonnummer 112 (Konfliktrådet).

Politiet:

Innlandet politidistrikt, telefon: 02800

Her kan du be om å bli satt over til politikontakt, radikaliseringskontakt eller PST.

PST: 23 30 50 00

Politiets nødnummer: 112

Barnevern:

Gjøvik og Land barnevern:61 18 95 60

Vestre Toten:47 67 12 11

Østre Toten: 61 14 15 00

Barnevernvakta IKS Gjøvik, Land, Toten 61 18 95 44 (kl. 15.30 - 08.00)

Alarmtelefonen for barn og unge: 116 111

Kommunenes radikaliseringskontakt/SLT:

Gjøvik: 61 18 95 00 / 46 80 18 35

Nordre Land 61 11 60 00

Søndre Land: 61 12 64 00

Vestre Toten: 61 15 33 00

Østre Toten: 61 14 15 00

6. Nyttige lenker

✓ **Radikalisering- Regjeringen.no**

Nettsiden til departementene med informasjon om radikalisering og voldelig ekstremisme:
[Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/handlingsplan-mot-radikalisering-og-voldelig-ekstremisme)

✓ **Nasjonal veileder for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme**

Denne veilederen retter seg mot aktører i førstelinjen på tvers av sektor og nivå.

[Nasjonal veileder for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/nasjonal-veileder-for-forebygging-av-radikalisering-og-voldelig-ekstremisme)

✓ **Kunnskapsportal om radikalisering og voldelig ekstremisme- RVTS**

En kunnskapsportal om prosesser inn og veier ut. Portalen er en del av regjeringen sin handlingsplan mot radikalisering og voldelige ekstremisme. Portalen er utarbeidet av RVTS Øst i samarbeid med Helsedirektoratet, Kriminalomsorga og Regionsenter For barn og unges psykiske helse (RBUP).

www.utveier.no

✓ **Det kan skje igjen- rapport**

Rapporten kommer med forslag til hvordan skolen systematisk og helhetlig kan arbeide mot rasisme, anti-semittisme og diskriminering på bakgrunn av eleven sin etniske, religiøse og kulturelle tilhørighet.

[eidsvag rapport det kan skje igjen.pdf \(regjeringen.no\)](https://www.regjeringen.no/idsvag-rapport-det-kan-skje-igjen.pdf)

✓ **Tips politiet- Politiet**

[Tips politiet - Politiet.no](https://www.politiet.no/tips-politiet)

✓ **Veileder for exit-arbeid**

<https://www.regjeringen.no/contentassets/96b0668f2d17474bbeb3bde7e6842730/veileder-for-exit-arbeid-endelig.pdf>

✓ **Konfliktrådet**

Konfliktrådet har flere oppgaver knyttet til å forebygge og bekjempe radikalisering og voldelig ekstremisme, både på nasjonalt nivå, og i direkte arbeid med parter.

<https://konfliktraadet.no/radikalisering-og-voldelig-ekstremisme/>

✓ **Plattform- Norsk institutt for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme**

I Plattform jobber politi, Agder-kommuner, frivilligheten og forskere sammen for å forebygge radikalisering, hatkriminalitet og voldelig ekstremisme.

[Plattform](https://www.plattform.no)

